

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ

Соціально – педагогічні характеристики творчої діяльності дітей початкової школи

Дипломна робота з соціальної педагогіки
(освітньо – кваліфікаційний рівень
«Бакалавр»)

студентки 4 курсу 42 групи

галузі знань:

0101 Педагогічна освіта

напряму підготовки:

6.010106 Соціальна педагогіка

Герасимчук Ганни Вікторівни

Керівник:

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри соціальної
педагогіки та педагогічної
майстерності

Залібовська-Ільницька Зоя Володимирівна

Рецензент: кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри природничих та соціально –
гуманітарних дисциплін
КВНЗ «Житомирський інститут
медсестринства»
С. Д. Поплавська

Допущено до захисту
протокол засідання кафедри соціальної педагогіки та педагогічної
майстерності

№ 11 від 18 травня 2015 року

Оцінка:

Національна
шкала:

Кількість
балів:

ECTS:

Члени комісії:

_____ Сейко Н.А.
(підпис) (прізвище та
ініціали)

_____ Коляденко С.М.
(підпис) (прізвище та
ініціали)

_____ Павлик Н.П.
(підпис) (прізвище та
ініціали)

_____ Тарасенко Н.Л.
(підпис) (прізвище та
ініціали)

ЗМІСТ

Вступ	4
РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА СПЕЦИФІКА ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	Ошибка! Закладка не определена.
1.1. Аналіз базових понять та категорій дослідження	Ошибка! Закладка не определена.
1.2. Творча діяльність як основарозвиткуособистості молодшогошколяра	Ошибка! Закладка не определена.
1.3. Соціально-педагогічні характеристики творчої діяльності молодших школярів	Ошибка! Закладка не определена.
Висновок дорозділу I	Ошибка! Закладка не определена.
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	Ошибка! Закладка не определена.
2.1. Програма емпіричного дослідження соціально-педагогічних аспектів творчої діяльності учнів початкової школи	Ошибка! Закладка не определена.
2.2. Дослідження соціально-педагогічних аспектів творчої діяльності учнів початкової школи	Ошибка! Закладка не определена.
2.3. Методичні рекомендації соціальним педагогам з розвитку творчої обдарованості молодших школярів.....	Ошибка! Закладка не определена.
2.4. Організація охорони праці в загальноосвітньому навчальному закладі.....	41
Висновки дорозділу 2	Ошибка! Закладка не определена.
Загальні висновки	7
Список використаних джерел	9
ДОДАТКИ	53

Вступ

Актуальність дослідження. Невід'ємною складовою формування гармонійного розвитку дітей молодшого шкільного віку є творча діяльність. Чітко організована творча діяльність дітей початкових класів сприятиме їх соціальній активності, розвитку здатності адаптуватися до життєвих ситуацій, максимально використовувати свій природний потенціал, що є на сьогодні необхідним.

У початковій ланці освіти творчо обдарованих дітей намагаються зрівняти з іншими, підігнати під зручний стандарт слухняного та розумного учня. Ось чому так часто ті, кого уранньому шкільному віці вважали «вундеркіндами», з віком стають звичайними прагматичними людьми, які нічого оригінального, нового нестворюють.

Такий погляд на виховання й освіту творчо активних дітей свідчить про наявність як об'єктивних, так і суб'єктивних суперечностей, що вимагають нагального вирішення. Так, з одного боку, держава і школа наголошують на тому, що проблема виявлення та розвитку творчо обдарованих дітей існує і її вкрай необхідно долати, вказуючи на провідну роль соціальних педагогів, практичних психологів в навчально-виховному процесі, а з іншого – велика наповнюваність класів і значний обсяг роботи психологічної служби школи, не в змозі охопити і приділити професійну увагу всім дітям. Однією з таких причин є постійне скорочення годин або ж наявність лише однієї вакансії соціального педагога чи практичного психолога в навчальному закладі. Тому працюючи в таких умовах, з'являється необхідність дослідження, розробки та створення якісно нових методів, прийомів і технологій в педагогічній й соціально-педагогічній сфері, які б сприяли поліпшенню ситуації процесу соціально-педагогічного та психолого-педагогічного супроводу творчо обдарованих дітей, особливо в початковій школі.

За умов реформування системи національної освіти, піднесення ролі творчої особистості в суспільстві значної актуальності набуває й проблема

технологій розвитку та роботи педагогічного колективу й соціально-педагогічної служби обдарованих дітей. Перспективним вирішенням може стати організація такого педагогічного процесу, який започаткує технологію, методику пошуку й відбору обдарованих дітей та створить умови для розвитку їхніх природних творчих потенцій.

Побудова національної системи освіти в Україні, її докорінне реформування зумовлене необхідністю відтворення і розвитку творчого, духовного й інтелектуального потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки й культури на якісно новий світовий рівень. У зв'язку з цим особливої уваги набуває і проблема пошуку, розробки та вдосконалення системи роботи працівників соціально-психологічної служби зальноосвітнього навчального закладу з розвитку, навчання й виховання творчо обдарованої особистості.

Дослідженням даної проблеми займались чимало науковців, результати яких висвітлені в працях О. Антонової, В. Алфімова, Т. Гізи, О. Кульчицької, Н. Лейтеса, В. Лімоніт, М. Партики, О. Матюшкіна, В. Моляко, Б. Шадрікова, О. Щелбанової та ін.). Протесоціально-педагогічна складова в сфері формування та підтримки творчої діяльності молодших школярів залишається малодослідженою. Саме тому нами визначено тему дослідження: «Соціально – педагогічні характеристики творчої діяльності дітей початкової школи».

Об'єкт дослідження – творча діяльність молодших школярів.

Предмет дослідження – соціально-педагогічні характеристики творчої діяльності молодших школярів

Мета дослідження – дослідити специфіку соціально - педагогічної творчої діяльності учнів початкової школи

Завдання дослідження:

1. Охарактеризувати сутність та соціально-педагогічну специфіку творчої діяльності молодших школярів.

2. Дослідити соціально-педагогічні аспекти творчої діяльності учнів початкової школи.

3. Розробити методичні рекомендації соціальним педагогам з розвитку творчої обдарованості молодших школярів.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань дослідження було використано аналіз науково-теоретичних джерел, анкетування, тестування, статистичні методи кількісної та якісної обробки отриманих результатів.

Експериментальна база дослідження: ЗНЗ №30 м. Житомира.

Теоретичне значення дослідження: узагальнено та систематизовано дослідження наукові соціально-педагогічне дослідження в сфері дослідження феномену творчої діяльності молодших школярів.

Практичне значення дослідження: розроблено й обґрунтовано методичні рекомендації соціальним педагогам з розвитку творчої обдарованості молодших школярів.

Апробація роботи. Результати дослідження опубліковані у збірнику наукових праць. Соціально-педагогічні характеристики творчої діяльності дітей початкової школи // Актуальні проблеми соціальної сфери: [збірник наукових робіт викладачів і студентів] / за заг. ред. Н. П. Павлик. – Житомир : вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015.

Структура роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел. Робота викладена на 53 сторінках друкованого тексту.

Загальні висновки

Творча діяльність є складним багатокomпонентним та міждисциплінарним поняттям, зокрема є об'єктом соціально-педагогічних досліджень, а тому потребує детальнішого вивчення. Творча діяльність є однією із базових складових процесу формування особистості молодшого школяра, а тому окрім власне освітнього аспекту, цей процес несе соціальне навантаження. Саме тому формування творчого мислення, творчої уяви та креативності як основних елементів творчої діяльності є зокрема і соціально-педагогічним процесом.

Молодший шкільний вік – один з найважливіших етапів формування особистості, повноцінної подальшої соціалізації підростаючого покоління та становлення соціальних відносин, що є важливою ланкою формування повноцінного громадянина, члена людської спільноти. На жаль, сучасна система освіти розвиває в дітях найчастіше лише один бік – виконавчі здібності, а більш складний та важливий бік – творчі здібності людини залишаються на волю випадку і у більшості залишаються на плачевному рівні. Власне соціально-педагогічна складова цього процесу, в першу чергу, стосується тих елементів освітнього процесу, які не зачіпають у основній діяльності вчителі. Особливо актуальним та ефективним способом стимулювання творчої діяльності та формування креативної особистості у молодших школярів є гра.

Соціально-педагогічний зміст у процесі формування творчої особистості молодшого школяра реалізується у двох ключових напрямках: діяльність педагогів з розвитку творчої діяльності молодших школярів в процесі навчальної діяльності та позакласної роботи та власне робота соціального педагога з підтримки творчого розвитку молодших школярів, в основі якої, за дослідженнями науковців, домінуючим є процес творчої діяльності в ігровій формі.

Орієнтуючись на теоретичний аналіз досліджуваної проблеми, відповідно до розробленої програми дослідження, нами було проведено

соціально-педагогічних аспектів творчої діяльності молодших школярів. За результатами емпіричного дослідження нами було з'ясовано, що, в цілому, для більшості молодших школярів характерним є високий рівень оригінальності та продуктивності творчого мислення. Проте педагоги не завжди об'єктивно оцінюють рівень творчого розвитку особистості учнів початкової школи, зазвичай занижуючи його. В той же час було з'ясовано, що ключовим фактором також є виховна робота батьків з розвитку творчої особистості учня, яка часто не проводиться в силу різного роду факторів. Таким чином, це обумовлює необхідність координації впливу сім'ї та школи у творчому розвитку особистості учнів початкової школи, що є однією із основних функцій соціального педагога ЗНЗ.

На основі отриманих результатів експериментального дослідження, нами було розроблено методичні рекомендації соціальним педагогам з розвитку творчої обдарованості молодших школярів. Використання цих методичних рекомендацій у практичній соціально-педагогічній діяльності з розвитку творчої обдарованості молодших школярів безпосередньо впливатиме на формування позитивних тенденцій розвитку творчої особистості учнів початкової школи.

Список використаних джерел:

1. Александров А. Д. Творческая сущность человека / А. Д. Александров // Человек в зеркале наук. – СПб.: Питер, 1993. – С. 15 – 42.
2. Асмолов А. В. Психология личности. Культурно-историческое понимание развития человека / А. В. Асмолов. – М. : Смысл, 2010. – 448 с.
3. Байбородова Л. В. Воспитательный процесс в современной школе / Л. В. Байбородова. – Ярославль: ЯГПУ им. К. Д. Ушинского, 1997. – 380 с.
4. Батищев Г. С. Социальные связи человека в культуре / Г. С. Батищев // Культура, человек и картина мира . – М.: Просвещение, 1987. – С. 90 – 135.
5. Бех І. Д. Виховання особистості: Навчально-методичний посібник / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – 341 с.
6. Богоявленская Д. Б. Психология творческих способностей: Учеб. пособие для вузов / Д. Б. Богоявленская. – М.: Академия, 2002. – 320 с.
7. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. – М. : Просвещение, 1998. – 300 с.
8. Бойко А. Педагогічний потенціал національно-культурних традицій / А. Бойко // Рідна школа. – 1999 – №10 – С. 12 – 15.
9. Бондырева С. К. Психолого-педагогические проблемы интегрирования образовательного пространства / С. К. Бондырева. – М. : Сфера, 2003. – 177 с.
10. Бочкина Н. В. Педагогические основы формирования самостоятельности школьников / Н. В. Бочкина. – СПб. : Лениздат, 1991. – 384 с.
11. Бреслав Г. М. Особенности формирования личности в детстве: норма и отклонение / Г. М. Бреслав. – М.: Педагогика, 1990. – 220 с.
12. Василенко І. В. Організація системи соціального виховання учнів / І. В. Василенко // Педагогіка і психологія. – 1996. – № 2. – С. 95 – 103.

13. Витковская И. М. Обучение младших школьников в совместной деятельности / И. М. Витковская. – М. : АСТ, 2000. – 96 с.
14. Волков Б. С. Психология младшего школьника / Б. С. Волков. – М. : Просвещение, 2002. – 125 с.
15. Гаганов Ю. Б. Развитие личности, способной к творческой самореализации / Ю. Б. Гаганов. – М. : АСТ, 1998. – 212 с.
16. Гончаров И. Ф. Эстетическое воспитание школьников средствами искусства и деятельности / И. Ф. Гончаров. – М. : Педагогика, 1986. -126 с.
17. Гордин Л. Ю. Воспитание и социализация / Л. Ю. Гордин. – М. : Академия, 1997. – 243 с.
18. Грушин Б. Творческий потенциал ребенка/ Б. Грушин. – М. : Профиздат, 1980. – С. 5-27.
19. Данилова Е. Е. Ценность младшего школьного возраста / Е. Е. Данилова. – М. : Академия, 1999. – 132 с.
20. Дмитриева В. Г. Организационная социально-педагогическая деятельность социального педагога в образовательном учреждении: Методические рекомендации / В.Г. Дмитриева, Ф.П. Черноусова, И.В. Яркова. – М. : Гардарики, 2004. – 451 с.
21. Докуніна О. В. Виховання молодших школярів усучасній українській сім'ї / В. О. Докуніна // Початкова школа. – 1997. – №6. – С. 6 – 12.
22. Донін В.М. Психологія і педагогіка життєтворчості : Навчально-методичний посібник / В. М. Донін. – К. : Центр навчальної літератури. – 1996. – 179 с.
23. Дубровина Л.К. Творчество в процессе взаимодействия общества и личности / Л.К. Дубровина // Социально-политический журнал. 1996. – №3. – С. 50 – 66.
24. Ермолаева-Томилина Л. Б. Проблема развития творческих способностей детей (по материалам зарубежных исследований) / Л. Б. Ермолаева-Томилина // Вопросы психологии. – 1975. – № 5. – С. 166-176.

25. Заброцький М. М. Психологічні особливості молодшого школяра / М. М. Заброцький. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.zippo.net.ua/index.php?page_id=230.
26. Закревська Л. М. Перші кроки соц. педагогау школі. На допомогусоціальному педагогу – початківцю / Л. М. Закревська. – Кам'янець – Подільський : Аксіома, 2005. – 52 с.
27. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учеб. пособие / И. А. Зимняя. – Ростов-на-Дону: Феникс, 1997. – 480 с.
28. Капська А. Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю / А. Й. Капська. – К. : УДЦССМ, 2001. – 218 с.
29. Клименко В. В. Психологія творчості : навч. посіб. / В. В. Клименко. – К. : ЦНЛ, 2006. – 480 с.
30. Костюк Г. С. Навчально-виховний процесі психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк, Л. Н. Проколієнко. – К. : Радянська школа, 1989. – 608 с.
31. Лавриченко Н. М. Проблеми гуманістичного спрямування соціалізації: педагогічні роздуми і нотатки / Н. М. Лавриченко. – К.: «Інсайт-плюс», 2006. – 279 с.
32. Лукашевич М. П. Соціалізація. Виховні механізми і технології : Навч.-метод. посібник / М. П. Лукашевич. – К. : ІЗМЛ, 1999. – 112 с.
33. Люблинская А. А. Учителю о психологии младшего школьника / А. А. Люблинская. – М. : Просвещение, 1977. – 244 с.
34. Малков Д. Ю. Сутність та специфіка дозвілєвої діяльності // Соціалізація особистості: Зб. наук. праць / Заред. проф. А. Й. Капської. Том XVII.– К. : "Логос", 2002. Випуск 1. – С.75-83
35. Маркова А. К. Формирование мотивации учения в школьном возрасте / А. К. Маркова. – М. : Педагогика, 1983.
36. Маркова И. М. Роль культурно-образовательной среды в социализации младших школьников / И. М. Маркова // Вопросы воспитания, 2008. – №3. – С. 7.

37. Орбан-Лембрик Л. Є. Соціальна психологія / Л. Є. Орбан-Лембрик. – К. : Либідь, 2004. – 576 с.
38. Пальчевський С. С. Соціальна педагогіка / С. С. Пальчевський. – К. : Либідь, 2005. – 454 с.
39. Пискунов А. А. Рождение личности / А. А. Пискунов // Школьный психолог. – 2000 р. – №4. – С. 74 – 75.
40. Пономарев Я. А. Психология творчества и педагогика / Я. А. Пономарев. – М. : Педагогика, 1976. – 280 с.
41. Роєнко Л. М. Особливості творчої активності молодших школярів / Л. М. Роєнко // Рідна школа. – 2000. – № 2. – С. 57-58.
42. Савченко О. Виховання розумної особистості, яка вміє самостійно вчитися / О. Савченко / Початкова школа. – № 8. – 2007. – С. 1-5.
43. Сиротенко Г.О. Шляхи оновлення освіти: Науково-методичний аспект / Г.О. Сиротенко – Х.: Основа, 2003. – 96 с.
44. Сисоєва С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня / С. О. Сисоєва. –К. : Поліграф-книга, 1996. – 406 с.
45. Слюсаренко Н. В. Аналіз сучасних підходів до проблеми розвитку творчих здібностей учнів / Н. В. Слюсаренко // Педагогічні науки : зб. наук. пр. – Херсон : Айлант, 1999. – Вип.10. – С. 93-97.
46. Слюсаренко Н. В. Ігрова діяльність як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів / Н.В. Слюсаренко // Трудове навчання в школі. – 2011. – № 5(29). – С. 2-10.
47. Слюсаренко Н. В. Творча діяльність учнів у процесі гри / Н.В. Слюсаренко // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2000. – № 4. – С.7-10.
48. Соколов А.В. Феномен социально-культурной деятельности / А. В. Соколов. – СПб. : Изд-во СПбГУП, 2003. – 204 с.
49. Солнышкина В. Эстетическое воспитание детей как основа формирования культуры личности / В. Солнышкина // Дополнительное образование. – 2002. – № 7. – С. 36 – 37.

50. Соловец А. В. Личность и факторы еесоциализации : семья, коллектив, образование, культура / А. В. Соловец. – Н. Новгород : Изд-во «Русский дом», 2005. – 133 с.
51. Степанов Е. Н. Личностно – ориентированный подход в работе педагога: разработка и использование / Е. Н .Степанов – М. : ТЦ Сфера, 2004. – 128 с.
52. Степанов Е. Н. Педагогуо воспитательной системе школы и класса: учебно-методическое пособие. – М. : ТЦ «Сфера», 2004. – 194 с.
53. Титов Б.А. Социализация детей, подростков и юношества в сфере досуга / Б.А. Титов. – СПб.: Питер, 1997. – 244 с.
54. Фельдштейн Д. И. Социальноеразвитие в пространстве-времени детства / Д. И. Фельдштейн. – М. : Сфера, 1997. – 322 с.
55. Филонова Г. Н. Формирование личности : проблемы комплексного подхода в процессе воспитания школьника / Г. Н. Филонова. – М. : Академия, 2003. –382 с.
56. Чижииков В. М. Социально-культурная деятельность / В. М. Чижииков. – М. : Профиздат, 1998. – 188 с.
57. Шевандрин Н. И. Социальная психология в образовании / Н. И. Шевандрин. – М. : Гуманит. изд. центрВЛАДОС, 1995. – 339 с.
58. ШулигінаР. А. Методичнірекомедації з формування культури спілкування школярів / Р. А. Шулигіна. – К. : КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2007. – 42 с.
59. ШульгаВ. В. Соціальний педагог у загальноосвітньому навчальному закладі: методичнірекомедації / В.В. Шульга. – К. : Ніка-Центр, 2004. - 124 с.
60. Berns, Roberta M. Child, Family, School, Community: Socialization and social support / Roberta M. Berns. – Boston: Cengage Learning. – 31 p. – Режим доступу : <http://www.cengagebrain.com.mx/content/9781133792451.pdf>. – Назва з екрану.

61. Constable, Robert T. School social work: practice and research perspectives / Robert T. Constable, John P. Flynn. – New York: Lyceum Books, 2002. – 527 p. [Электронный ресурс] – Режим доступа : http://lyceumbooks.com/pdf/Scsowk7_Chapter_01.pdf . – Назва з екрану.
62. Dunn Richard Shaping the Spiritual Life of Students: A Guide for Youth Workers & Teachers / R. Dunn. – New York: InterVarsity Press, 2001. – 256 p. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.allbookstores.com/book/preview /9780830822843>. – Назва з екрана.